
OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

O NĚKTERÝCH OTÁZKÁCH OBKLÍČENÍ A ZNIČENÍ VELKÝCH USKUPENÍ NEPŘÍTELE V ÚTOČNÉ OPERACI VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY V SOUČINNOSTI SE SOUSEDNÍMI ARMÁDAMI

Plukovník Václav Vitanovský

Za Veliké vlastenecké války, kdy Sovětská armáda bojovala ve zcela odlišných a mnohem složitějších podmínkách, než jaké byly vytvořeny ve všech válkách předešlých, provedla nejednu velkou operaci, uskutecněnou s rozhodným cílem — obklíčit a zničit velká uskupení nepřítele. Operace k obklíčení a zničení nepřítele se tak staly pro Sovětskou armádu jednou z hlavních forem vedení operací. Je na nás, abychom i my zvládli otázky přípravy a vedení takových operací a abychom se po této stránce vyrovnali našemu vzoru — slavné Sovětské armádě.

V minulých válkách neměly operace, které byly prováděny s cílem obklíčit a zničit velká uskupení nepřítele, nikdy takové pronikavé výsledky jako operace provedené Sovětskou armádou. Na příklad v ulmské operaci Napoleon plánoval, že obklíčí celou Mackovu armádu o 80 000 mužích, ale obklíčeno bylo jen 52 000 Rakušanů a z nich ještě 2000 mužů rakouského jezdeckta vyšlo z obklíčení a nebylo likvidováno. Ve sražení u Sedanu roku 1870 obklíčili Němci Mac-Mahonovu francouzskou armádu, bezmála o 120 000 mužích, ale při konečné likvidaci této obklíčené armády nepodařilo se likvidovat 13 000 mužů. V operaci ve Východním Prusku, kde byla obklíčena Samsonovova armáda o 90 000 mužích, podařilo se prolomit frontu obklíčení a vyjít skupině okolo 15 000 ruských vojáků.

Operace k obklíčení a zničení velkých uskupení nepřítele, které provedla Sovětská armáda ve Veliké vlastenecké válce, ukazují plnější výsledky při likvidaci obklíčených uskupení nepřítele. V stalingradské bitvě při zahájení operace na zničení obklíčeného uskupení von Paulusova mělo toto uskupení 250 000 mužů. Výsledkem operace k zničení tohoto uskupení bylo, že bylo zničeno nebo zajato všech 250 000 nepřátelských vojáků. V korsuňsko-ševčenkovské operaci v roce 1944, v které bylo obklíčeno uskupení o 75 000 mužích, podařilo se Němcům vyvést z obklíčení pomocí letounů jen 2000 osob. V minské operaci v roce 1944 bylo zničeno nebo padlo do zajetí celé uskupení Němců o 100 000 osobách. Z těchto několika příkladů, kterých je ovšem v historii Veliké vlastenecké války mnoho, vidíme, že se teprve Sovětské armádě po prvé v dějinách podařilo dosáhnout plných výsledků likvidace obklíčeného uskupení nepřítele.

Obklíčení a zničení velkých uskupení nepřítele se dosahovalo obyčejně silami několika frontů (stalingradská operace v roce 1942—1943,

v které bojoval jihozápadní, donský a stalingradský front), nebo silami dvou frontů (korsuňsko-ševčenkovská operace v roce 1944, v které bojoval první a druhý ukrajinský front), zřídka silami jednoho frontu (königsberská operace v roce 1945).

V některých zvláštních případech může však i vševojsková armáda sama svými silami obklíčit a zničit velké uskupení nepřítele. Je to hlavně tehdy, podaří-li se armádě přitisknout uskupení nepřítele k nějaké přirozené terénní překážce, jako na příklad k těžko průchodnému horskému masivu, k mořskému pobřeží a p.

Všechny operace Sovětské armády prováděné k obklíčení a zničení velkého uskupení nepřítele jsou však charakteristické tím, že je vždycky vytvářena jak vnitřní, tak i vnější fronta obklíčení. Jedině při vytvoření obou těchto front se podařilo vojskům Sovětské armády úplně zlikvidovat obklíčené uskupení nepřítele a současně nebyla nepříteli dána možnost, aby vysvobodil svoje obklíčená vojska úderem jiného svého uskupení, který vedl zvenčí.

*

Ve svém pojednání chci rozebrat některé otázky týkající se přípravy a provedení obklíčení a zničení velkého uskupení nepřítele vševojskovou armádou v rámci frontové operace a v součinnosti se sousedními vševojskovými armádami za použití atomových a chemických zbraní a některé otázky velení v takové operaci.

Operace na obklíčení a zničení velkého uskupení nepřítele jsou jednou z nejhlavnějších forem útočné operace. Ovšem takové operace jsou velmi složité a mohou je provádět jediné vojska, která ovládají soudobé operační umění a soudobou taktiku, která se mohou opírat o pevné zápolí, která jsou vyzbrojena nejnovější bojovou technikou a která umějí této techniky výtečně používat — vojska, která mají vysoké bojové a morální hodnoty.

Operace na obklíčení a zničení velkého uskupení nepřítele se mohou provádět v různých podmínkách operační situace. Mohou začínat průlomem připravené obrany nepřítele, mohou začít průlomem opevněného prostoru nebo průlomem spěšně zaujaté obrany nepřítele a někdy se mohou provádět proti nepříteli, který přešel k vedení boje na zdrženou, nebo může být tato operace výsledkem a konečnou fází střetného sražení vševojskových armád.

Nebudu rozebírat přípravu a vedení útočné operace vševojskové armády — o těchto otázkách bylo již mnoho napsáno — přikročím přímo k otázkám obklíčení a ničení.

1. Obklíčení a zničení nepřátelského uskupení v soudobých podmínkách vzdušného boje a operace

Možnost použít manévru na obklíčení vzniká za různých situací a je jenom otázkou umění velitele a štábu frontu nebo armády včas tuto možnost zjistit a hlavně této možnosti ihned využít. To by však zdaleka nepostačovalo. Podmínky pro obklíčení nepřátelského uskupení se musí vyhledávat a dokonce tyto podmínky je třeba i cílevědomě vytvářet.

Tak na příklad tyto podmínky byly vytvořeny u Stalingradu tím, že bylo udržováno předmostí na pravém břehu Donu, že bylo včas soustředěno uskupení sil a prostředků již vzhledem na předvídaný pozdější manévr na obklíčení a zničení uskupení von Paulusova.

Nejvýhodnější podmínky pro obklíčení a zničení nepřátelského uskupení vznikají při rázném průlomu nepřátelské obrany, který je uskutečňován ve vysokém tempu a v součinnosti se sousedy, dále tyto podmínky vznikají tím, že se opanují ústupové cesty nepřítele, nebo vznikají nakonec i tím, že nepřítel je ve vysokém tempu pronásledován.

Bojová činnost vojsk Sovětské armády nám dává mnoho příkladů provedení obklíčení a zničení velkých uskupení nepřítele při rychlém průlomu nepřátelské obrany v součinnosti se sousedy v období rozvinutí operace po průlomu jeho taktické hloubky obrany a rovněž i v období pronásledování. Obklíčení a zničení nepřátelských uskupení v prostorech Berezněgovatoje, Sněgirevka, Razdělnaja, dále pak v prostoru východně od Minska a v prostoru západně od Brestu ukazuje, že nejlepší možnosti pro obklíčení a zničení nepřátelského uskupení vznikají hlavně v období rozvinutí operace po průlomu taktické hloubky jeho obrany.

Armáda může obklíčovat nepřítele v prostoru jeho taktické hloubky obrany buď sama nebo v součinnosti se sousední armádou vlastního nebo sousedního frontu.

Samostatně obklíčuje a ničí armáda nepřítele v taktické hloubce, když její svazky v průběhu průlomu hlavního a druhého pásma obrany hojně používají obchvatů a obejítí opevněných prostorů, příčných postavení, a přitom rozděluje bojovou sestavu protistojícího nepřítele při současném obklíčování a ničení jeho rozčleněných vojsk.

Velká uskupení nepřítele obklíčuje a ničí vševojsková armáda nejčastěji v operační hloubce v součinnosti se sousedními armádami svého nebo sousedního frontu. Příkladem jsou všechny velké operace na obklíčení a zničení uskupení nepřítele, kterých jsme svědky v průběhu Veliké vlastenecké války. Obklíčení může být prováděno buď částí sil armády nebo všemi silami armády. Naposled uvedený případ se provádí, jestliže vnější frontu obklíčení zabezpečuje sousední vševojsková armáda. Zakončení obklíčení je provedeno obyčejně po průlomu celé taktické hloubky obrany a velmi často i po průlomu pásma armádních záloh, protože za těchto podmínek při součinnosti se sousední armádou může být dosaženo daleko většího a hlubšího obchvatu nebo obejítí nepřítele.

V operační hloubce, v pásmu útoku armády, mohou být obklíčeny útvary a svazky nepřítele, který odešel z taktické hloubky obrany, jeho armádní zálohy a zálohy skupiny armád a kromě toho ty útvary a svazky nepřítele, které se snaží odejít, aby se vyhnuly hrozcímu úderu sousední armády.

Obklíčení uskupení nepřítele se zakončuje vytvořením souvislé vnitřní fronty obklíčení při současném vytvoření aktivně bojující vnější fronty obklíčení a při blokování obklíčeného uskupení ze vzduchu a na přímořských směrech od moře.

Největšího úspěchu při provádění obklíčení a zničení uskupení nepřítele je možno dosáhnout rázným a rychlým průlomem jeho obrany

na těch směrech, které dovolují vyvést hlavní síly armády do prostoru předvídaného obkličení, rychlého ovládnutí a pevného udržení komunikačních uzlů, přeprav a jiných důležitých objektů v týlu obkličovaného uskupení (činnost rychlých skupin v prostoru Kalač v stalingradské operaci). Úspěšnému obkličení a zničení uskupení nepřítele značně napomáhá výhodně vytvořená čára dotyku (oblouk obrácený ve směru k útočníkovi), při čemž vznikají u nepřítele odkryté boky, nebo tehdy, jsou-li v týlu nepřítele přirozené terénní překážky (na příklad v korusko-ševčenkovské operaci).

Hlavní podstatou operací na obkličení a zničení uskupení nepřítele je to, že obkličení a zničení tvoří jediný a nepřetržitý proces. Není možné dívat se na obkličení nepřítele izolovaně a oddělovat je od zničení obkličovaného uskupení.

Správné pochopení úlohy a místa armády v útočné operaci frontu právě tak jako úplná a přesná představa o sestavě obkličovaného uskupení, o rozmístění hlubokých záloh nepřítele a možné době jejich vyvedení a zasazení dávají veliteli armády správné předpoklady pro rozdělení vlastních sil na směru hlavního úderu tak, aby k momentu zakončení obkličení vytvořil nutné silné uskupení k rozražení obkličovaného uskupení a aby mohl bez jakékoli přestávky přejít k ničení takto rozražených skupin nepřítele. Úder armády, který se vede k vytvoření vnitřní fronty obkličení, je výhodné vést na směru, na kterém nepřítel není s to při rychlém rozvinutí útoku použít předem připravené obranné čáry v hloubce.

Je třeba mít na zřeteli, že vojska armády budou bojovat nejen s opotřebovanými svazky nepřítele, který odešel z předního kraje obrany, ale i se svěžími jeho svazky (zálohami), které byly přeskupeny buď z hloubky nebo z těch směrů, na kterých útočící vojska nevedou hlavní úder. To znamená, že velitel armády, jakmile jeho vojska ovládnou čáru, na které se vytváří vnitřní fronta obkličení, musí získat zprávy, které mu upřesní situaci nepřítele, který se ocitl v obkličení, a kromě toho i situaci těch svazků (záloh) nepřítele, které zůstaly vně obkličení a které mohou být použity k osvobození obkličovaného uskupení.

Je třeba za tím účelem organisovat nepřetržité pozorování všech druhů vojsk. Vzdušný průzkum se provádí jednak silami letectva, které je vyčleněno k podpoře bojujících armád, kromě toho silami frontového letectva podle požadavku štábu armády. Tento průzkum upřesňuje situaci a hlavně zámysl nepřítele jak v obkličovaném prostoru, tak i vně tohoto prostoru. Získané zprávy dávají pak veliteli armády i frontu možnost usměrnit úder letectva tak, aby bylo zamezeno přeskupení nepřítele nebo byly ztíženy podmínky pro ně a aby bylo ztíženo rozvinutí jeho záloh k provedení jakýchkoli akcí, které by narušily plánované obkličení a zničení jeho uskupení.

Současně zjišťuje průzkum střeleckých i mechanisovaných svazků, kde jsou silná a slabá místa obkličovaného uskupení a jaký je systém paleb útvarů a svazků nepřítele, snažícího se zamezit konečné obkličení.

Mechanisované divise střeleckých sborů zesílené dělostřelectvem, zejména jednotkami a druhými posilovými prostředky se obvykle vedou v prvním sledu střeleckých sborů, které provádějí údery s cílem zničit nepřátelské obkličené uskupení. Činnost vojsk je podrobována soustře-

děnými údery frontového letectva, údery atomových zbraní a na druhé straně je třeba tato vojska chránit proti úderům nepřátelského letectva. Vybojování a udržení převahy ve vzduchu se provádí podle plánu frontu a je současně nezbytnou podmínkou pro úspěšné zakončení obklíčení, rychlou likvidaci obklíčeného uskupení a současně i k odražení protiúderů nepřítele, které mají za cíl vysvobodit obklíčená vojska.

Aby nepřítel zabránil obklíčení, bude se snažit podnikat proti útočícím svazkům vševojskové armády silné protiúder, hlavně za pomoci tankových a mechanisovaných vojsk hned po použití atomových zbraní. K bezpečnému odražení těchto protiúderů musí si velitelé střeleckých a mechanisovaných svazků i velitel armády vytvořit silné protitankové zálohy za použití svého i přiděleného protitankového dělostřelectva a kromě toho v některých případech i za použití armádního těžkého tankosamohybného pluku. Tyto zálohy je výhodné zesilovat ohňometnými a ženijními jednotkami.

Tím, že si velitelé všech stupňů vytvoří podobné zálohy a kromě toho mají k dispozici i pohyblivé odřady zatarasovací, mají možnost zesilovat hustotu protitankové obrany na ohrožených směrech. Smělým manévrem jsou pak s to vytvořit podmínky pro úspěšné odražení nepřátelských protiztečí a protiúderů.

Protože nepřítel bude svoje protiúder podporovat letectvem a bude používat k jejich podpoře atomových a chemických zbraní, je třeba dobře promyslet a organisovat protivzdušnou, protiatomovou a protiche-mickou ochranu hlavně těch vojsk, která jsou v dané době na ohroženém směru.

V systému protivzdušné obrany je třeba předvídat i opatření směřující k boji s dopravním letectvem nepřítele, kterého může být použito k tomu, aby byly dodávány obklíčenému uskupení nezbytné materiální prostředky (střelivo, pohonné hmoty a p.) a často i k doplňování nebo odvozu osob. Za tím účelem je třeba na těch směrech, na kterých nepřítel může použít svého dopravního letectva, zesílit skupiny protiletadlového dělostřelectva a zesílit činnost vlastního stíhacího letectva.

Narůstání síly úderu a narůstání tempa útoku směřujícího k rychlému obklíčení dosahuje se zasazením druhých sledů střeleckých sborů a zasazením druhého sledu armády do sražení. Hlavní úderné uskupení armády musí co nejrychleji vyjít do týlu hlavního uskupení nepřítele s tím, aby v součinnosti se sousedy byla vytvořena pevná vnitřní fronta obklíčení. Rychlého proniknutí do týlu nepřátelského uskupení se dosahuje použitím rychlých skupin (rychlé skupiny frontu — mechanisované armády, nebo rychlé skupiny armády — obyčejně dvě až tři tankové nebo mechanisované divise), které rychle ovládnou důležité objekty (přepravy, soutěsky) v týlu nepřítele, omezí mu možnost odchodu a dovrší buď samy nebo v součinnosti se vzdušným výsádkem operační obklíčení.

Nepřítel ve snaze zastavit náš úspěšný postup může použít proti těm svazkům, které nejrychleji postupují, úderu atomovými zbraněmi. Jestliže tyto úder provedl, jsou velitelé všech stupňů povinni ihned organisovat doplňkový radiační průzkum, okamžitě vyjasnit situaci v prostoru, kde nepřítel provedl atomový úder, vyslat na ohrožený směr protitankovou zálohu, pohyblivý odřad zatarasovací, a když je to

nutné, i vševojskovou zálohu, určenou k vystřídání vojsk, které měly největší ztráty. Někdy bude třeba na ohrožený směr zasadit i druhý sled. aby mohl být úspěšně odražen nepřátelský protiúder vedený hned po provedení atomových úderů. Kromě toho musí velitelé všech stupňů upřesnit situaci, bojové úkoly a učinit všechna opatření, aby byly obnoveny bojové sestavy, jestliže byly zásahem atomových zbraní narušeny. Musí organisovat práce zaměřené na pomoc zasaženým útvarům a svazkům, provést hospitalisaci raněných osob, deaktivaci zbraní a techniky.

Atomové napadení nepřítele v žádném případě nesmí být důvodem k přerušení bojové činnosti vojsk. Vojska jsou povinna pokračovat v nepřetržitěm a rozhodném útoku. Ty útvary a jednotky, které ztratily svou bojeschopnost vlivem atomového napadení, mohou být na rozkaz staršího náčelníka vystřídány čerstvými útvary a jednotkami a vyvedeny z boje, aby mohly být uspořádány a po případě doplněny.

Za příznivých podmínek současně s vojsky, která působí na vnitřní frontě obklíčení, může být část sil armády usměrněna na vnější frontu obklíčení. Je však třeba si uvědomit, že se při obklíčování velkého uskupení nepřítele k boji na vnější frontě obklíčení obyčejně určuje jiná vševojsková armáda.

Ničení obklíčovaného uskupení nepřítele je třeba zahájit současně s jeho obklíčováním. Za tím účelem se proti obklíčovému uskupení vedou údery z různých směrů. Vzhledem k tomu, že tyto údery musí být rozhodné, prováděné ve vysokém tempu, a tedy dostatečně silnými uskupeními, bude častý ten zjev, že armáda povede jeden takový silný úder. To ovšem nevylučuje, že kromě tohoto úderu vševojsková armáda neprovede ještě několik úderů slabšími silami. To všechno závisí především na zámyslu boje a na organisované součinnosti se sousedními vševojskovými armádami nebo s frontovou rychlou skupinou (armádní rychlou skupinou), je-li tato rychlá skupina rovněž plánována k ničení obklíčeného uskupení. Použití rychlých skupin k ničení obklíčeného uskupení bývá však zjevem výjimečným, protože rychlých skupin je obyčejně použito k činnosti na vnější frontě obklíčení.

Rozražení velkého obklíčeného uskupení se tedy obyčejně provádí silami několika armád, protože rychlá likvidace tohoto uskupení bude zakončena při použití hlavních sil frontu. Jedině použije-li velitel frontu hlavních sil k rychlému zničení uskupení nepřítele, může v krátké době uvolnit své síly z vnitřní fronty obklíčení k tomu, aby mohl frontovou útočnou operaci těmito silami rozvíjet do hloubky na vnější frontě.

Útok, který byl začat s cílem likvidovat obklíčené uskupení nepřítele, musí se vést bez přestávky, ve dne v noci s maximálním vy-pětím všech sil zasazených k likvidaci obklíčeného uskupení až do úplného zničení obklíčeného nepřítele.

Podle toho, jak bude sráženo uskupení nepřítele, musí velitel armády usměrňovat síly útočících vojsk k zničení jednotlivých izolovaných skupin, na vyčištění obsazených prostorů a v žádném případě nesmí dovolit, aby se nepříteli podařilo vytvářet před útočícími jednotkami souvislou obrannou frontu. Při likvidaci jednotlivých oddělených skupin je třeba ničit současně i obranné objekty nepřítele.

Jakoukoli snahu nepřítele vytvořit uvnitř obklíčeného prostoru úderné uskupení určené k prolomení vnitřní fronty obklíčení, je třeba rozhodně zmařit soustředěnou palbou dělostřelectva, úderu letectva za použití atomových a chemických zbraní. Kromě toho na těch směrech, na kterých se bude nepřítel snažit provést průlom fronty obklíčení, je třeba opevnit výhodné a ovládnuté terénní čáry, zesílit protiatomovou ochranu, vybudovat důkladnou protitankovou a protivzdušnou obranu a zabezpečit protichemickou ochranu.

Obklíčované uskupení nepřítele se ničí nepřetržitě po dobu celé operace. Za začátek konečné fáze likvidace je možné ve většině případů počítat ten moment, kdy bylo zakončeno operační obklíčení. Je to moment, kdy vzdušné výsadky, po případě rychlé skupiny ovládl důležité objekty (komunikační uzly, soutěsky, přepravy a p.) v týlu nepřítele, i když ještě nebyla vytvořena souvislá fronta obklíčení.

Bylo by nesprávné počítat za počátek likvidace obklíčeného uskupení teprve zakončení taktického obklíčení. Bylo by tak opominuto mnoho výhodných momentů ještě do provedení úplného taktického obklíčení. Bylo velmi mnoho operací na obklíčení a zničení, v kterých se činnost vojsk, namířená k likvidaci obklíčovaného uskupení, prováděla současně s operačním obklíčením nebo dokonce byla prováděna ještě před zakončením operačního obklíčení (budapešťská operace 1945).

Zničení obklíčeného uskupení není možno dosáhnout rovnoměrnou ztečí na celé frontě obklíčení. Jako základ činnosti vojsk je třeba vidět soustředěné úderu proti obklíčenému uskupení, které jsou vedeny v přesně stanoveném směru a za těsné součinnosti jednoho úderu s druhým anebo několika úderů mezi sebou.

Nejlepších výsledků při ničení obklíčeného uskupení se dosahuje v těch případech, kdy je prováděn manévř namířený k obklíčení jednotlivých, při rozražení od sebe oddělených skupin. Mám na mysli na příklad dva úderu, které jsou vedeny se dvou stran ve sbíhaných směrech, i když nedojde k úplnému spojení těchto úderů. V tom případě jsou způsobeny uskupení daleko větší ztráty, než by byly způsobeny, kdyby úderu byly provedeny s cílem jen stlačovat toto uskupení na menší prostor.

Praxe války ukázala, že rozražení obklíčeného uskupení bylo ukončeno tím spíše, čím dříve po ukončení operačního obklíčení bylo přikročeno k provedení úderů k rozražení. Opominout proto včasný moment k provedení úderu k rozražení znamená dát nepříteli čas k tomu, aby uspořádal svoje vojska, organizoval obranu, přitáhl zálohy, provedl nutná přeskupení a p., což má za následek značné ztížení provedení úderů na rozražení. Proto můžeme vidět hlavně v posledních operacích Veliké vlastenecké války, že se úderu na rozražení prováděly již v té době, kdy ještě operační obklíčení nebylo dovršeno, nebo současně s jeho dovršením. Jako příklad je možné ukázat oddělení velkého uskupení nepřítele severozápadně od Budapešti od jeho vojsk, které byly obklíčovány v Budapešti samé. Současně s úderem na Ostrihom, který měl za úkol obklíčit celé budapešťské uskupení nepřítele, a úderem vedeným ve směru na západní okraj Budapešti, který měl za úkol vytvořit frontu obklíčení okolo hlavní masy vojsk budapešťského uskupení, provedla vojska úder ve východním směru severně od Bu-

dapešti a vyšla k Dunaji u města Budakalas. Poněvadž však v této době — 26. prosince — byl východní břeh Dunaje už obsazen vojsky 2. ukrajinského frontu, ovládnutí Budakalas znamenalo oddělení uskupení nepřítele od jeho hlavních sil, které byly obkličovány v Budapešti.

Úder vedený k rozražení nepřátelského uskupení je tedy třeba provádět ihned po dovršení operačního obklíčení nebo současně s jeho dovršováním. V této situaci nepřátelské jednotky, útvary a svazky, které jsou obkličeny nebo jsou obkličovány, jsou ve stavu největšího zmatku. Provádějí organizaci boje v podmínkách obklíčení, připravují kruhovou obranu, provádějí různá přeskupení, připravují průlom vnitřní fronty obklíčení, slaďují velení atd. Vzhledem k tomu odpor takového nepřítele bude tím slabší, čím méně času dáme nepříteli k provedení všech uvedených opatření.

Proto je třeba využít této přechodné situace u nepřítele a provést údery k rozražení jeho obklíčeného uskupení s menšími ztrátami.

Je-li zvolen správný moment k provedení úderu k rozražení, jestliže činnost jednotek provádějících údery bude smělá až drzá, bude možno provést tyto údery s minimálními silami s nevysokou převahou nad nepřítelem a s co nejmenšími ztrátami.

Předsunutě odřady ihned po průlomu obrany nepřítele na vnitřní frontě jsou vysílány vpřed na směr hlavního úderu. Jejich úkolem je neohlížet se dozadu a rázně plnit nařízený úkol. Opevnění prostoru, kterým předsunutě odřady prošly, rozšíření koridoru, který byl vytvořen prvními sledy svazků a opevnění obou stran tohoto koridoru bude úkolem druhých sledů, které musí být za tím účelem dostatečně silné a posílené hlavně ženisty. Takovýto rázný způsob činnosti vojsk, která provádějí úder k rozražení, způsobí ještě větší zmatek v řadách nepřítele a dá možnost s menšími silami dosáhnout velkých výsledků. Naproti tomu, jsou-li údery na rozražení prováděny opožděně, bývají zpravidla neúspěšné a útok probíhá mnohem pomaleji.

Je však třeba poznamenat, že včas provést údery k rozražení obklíčeného uskupení je možné jen tehdy, je-li včas provedení těchto úderů předvídáno a naplánováno. Improvisace takovýto úderů při provádění likvidace obklíčeného uskupení nezbytně vyvolá množství velkých i menších přeskupení, a to všechno zabere mnoho času a z toho vyplývající zpoždění momentu provedení úderů k rozražení.

Ještě před provedením úderu k rozražení může být výhodně proveden soustředěný úder letectva, spojený s použitím atomových a chemických zbraní, na hlavní uskupení nepřátelských vojsk a ihned za ním pak vyrážejí první sledy k rozhodné zteči. Účelem tohoto mocného leteckého úderu, spojeného s použitím atomových a chemických zbraní, je ještě více zesílit zmatek v řadách nepřítele a způsobit mu co největší ztráty. Tím se značně ulehčuje provedení úderu k rozražení, který je možno provést menšími silami a ve vysokém tempu.

Vidíme, že se metoda rozražení nepřátelského uskupení provedením řady úderů k zničení jednotlivých izolovaných částí nepřítele jeví jako metoda nejvýhodnější. Největšího efektu se dosáhne, jsou-li provedeny údery k rozražení obklíčeného uskupení na několik přibližně stejných částí se současnou likvidací izolovaných částí. Takovéto údery jsou s to

rychle řešit konečnou likvidaci nepřítel, a jsou-li provedeny s překvapením, je možné mít úspěch při malé převaze sil.

V situaci, kdy se nepřítel bude snažit prolomit frontu obklíčení, má velkou úlohu vnější fronta. Nakonec jedině tato vnější fronta může zabezpečit dosažení největšího efektu při likvidaci obklíčeného uskupení a na ní záleží, zda bude toto uskupení likvidováno nebo zda se mu podaří s pomocí záloh umístěných vně obklíčovací fronty probít se k vlastním jednotkám na vnější frontě.

Činnost vševojskové armády na vnější frontě obklíčení je v podstatě známa a bylo o ní již dosti napsáno. Nebudu proto důkladněji tyto otázky rozebírat. Chci říci jen to, že rychlý postup vševojskové armády na vnější frontě, a tím i rychlé oddalování obou front od sebe dává na jedné straně možnost provést konečnou likvidaci obklíčeného uskupení v poměrně »klidných« podmínkách, aniž by byla obava, že se nepříteli podaří vysvobodit obklíčené uskupení úderem zvenčí a tyl jednotek provádějících boj na vnitřní frontě obklíčení je dostatečně bezpečný. Na druhé straně rychlým vzdalováním obou front se čím dál více zmenšuje nepříteli naděje, že se mu podaří své obklíčené uskupení vysvobodit. V rámci svého boje na vnější frontě obklíčení může vševojsková armáda pronásledovat nepřítel, prolamovat spěšně zaujatou jeho obranu v hloubce, provádět násilný přechod vodních toků, odrážet silné protiúder a protizteče nebo ničit nepřátelské zálohy ve středním sražení. Úspěch v těchto bojích a sraženích dává záruku, že likvidace obklíčeného uskupení bude provedena podle plánu s největším a nejplnějším výsledkem.

2. Některé zvláštnosti ve velení vojskům při obklíčení a zničení uskupení nepřítel v součinnosti se sousedními vševojskovými armádami za soudobého vedení boje a operace

Štáb armády zpracovává ještě v přípravném období operace všeobecné základy plánu obklíčení a zničení nepřátelského uskupení. Při zpracovávání tohoto plánu má velký význam dohovor mezi štáby těch armád, které se zúčastní obklíčení a zničení nepřátelského uskupení. V průběhu operace na obklíčení a zničení nepřítel je třeba, aby štáb provedl přesné úpravy plánu, hlavně co se týká otázek těsné součinnosti všech druhů vojsk, které se zúčastní boje na vnitřní frontě obklíčení. Upřesnění plánu se provede během operace graficky na mapě, na kterou se nakreslí upřesněné směry manévru, úderů armád, místa vysazení výsadků a směry a prostory činnosti rychlých skupin.

Zároveň se na mapě poznamenávají doby, v kterých je dosaženo předem dohodnutých čar, a všechny otázky pozemního i vzdušného zabezpečení. Zvlášť důkladně je třeba stanovit prostor, čas a způsob, jak se setkají svazky armád, rychlých skupin, výsadkových jednotek, které v těsné součinnosti vycházejí do tylu obklíčovaného uskupení. Přitom je třeba mezi těmito svazky a jednotkami zabezpečit nepřetržité a spoehlivé spojení. Při obklíčování nepřítel má zvlášť velký význam průzkum všech druhů. Štáb armády musí všemi prostředky, které má pro průzkum k dispozici, upřesnit místo, sestavu a uskupení těch sil ne-

přítele, které budou obkličovány, dále místo a sílu operačních záloh, kterých může být použito k tomu, aby bránily obklíčení zvenčí. Zároveň je třeba stanovit směry, kterých by mohl nepřítel použít k průlomu z obklíčení, a kromě toho směry, kterých by mohl použít k tomu, aby úderem zvenčí vysvobodil obklíčené uskupení. Operační oddělení štábů, která pracují v těsné součinnosti na obklíčení uskupení nepřítel, nepřetržitě propočítávají poměr sil jak v celku, tak i na jednotlivých směrech. Při plnění předem vypracovaného plánu obklíčení a zničení nepřátelského uskupení bude činnost velitele armády a jeho štábu záležet v tom, aby bylo zabezpečeno vysoké tempo útoku, směřující k provedení nejprve operačního a potom i taktického obklíčení nepřítel.

Při dovršování obklíčení nepřátelského uskupení se organizuje i jeho zničení. Vzhledem k tomu štáb armády v souhlase s rozhodnutím velitele vytváří v průběhu obklíčování uskupení, které je výhodné pro okamžitý přechod k zničení nepřátelského uskupení. Při plnění těchto úkolů klade se zvláštní důraz na organizaci součinnosti útočících vojsk, a to hlavně těch, jejichž úsilí je zaměřeno k obklíčení a potom k provedení úderů k rozražení a ničení obklíčeného nepřátelského uskupení.

Ta vojska, která útočí na sbíhavých směrech, musí navzájem znát směry útoku, úkoly, smluvené signály i hesla při setkání, signály k zastavení dělostřelecké palby a musí mít dobře smluvené signály pro styk s vlastním letectvem. Vojska, která jsou plánem určena k tomu, aby prováděla likvidaci obklíčeného nepřítel, je výhodné soustředit pod jedním velením. I to je třeba předvídat předem, aby štáb armády, která přebírá do své operační sestavy nové svazky, mohl toto převzetí rychle a bez překážky uskutečnit.

Na vnitřní frontě obklíčení je zvlášť důležité upřesnit otázky součinnosti vojsk armády s dělostřelectvem. Dosahuje se toho tím, že je provedena přísná centralisace řízení dělostřeleckých paleb a kromě toho, že je provedena těsná součinnost bojových sestav vševojskových svazků s dělostřelectvem na těch důležitých místech, kde by mohlo dojít k palbě na vlastní jednotky, které útočí na sbíhavých směrech.

V průběhu operace směřující k zničení obklíčeného uskupení nepřítel musí velitel a štáb armády předvídat vzájemnou pomoc nejenom mezi sousedními svazky, ale i se svazky, které útočí na vzdáleném a sbíhavém směru. Při vedení boje k zničení nepřátelského uskupení jeden ze zvláštních a důležitých prvků součinnosti je součinnost mezi štáby, jejichž velitelská stanoviště jsou na sbíhavých směrech úderů armád a jejichž velitelská stanoviště jsou značně od sebe vzdálena.

Vzhledem k této vzdálenosti bude obvykle linkové spojení velmi ztíženo a bude často uskutečnitelné jen prostřednictvím nadřazeného štábu. Proto bude mít velký význam radiové spojení.

Velkou pozornost je třeba obrátit na organizaci týlu, materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení operace. Přitom je třeba hlavní důraz klást na rozdělení přísunových komunikací, protože se při operaci na obklíčení a zničení nepřátelského uskupení budou tyto komunikace navzájem křížit s týlovými prostory jednotlivých svazků a budou často probíhat rovnoběžně s frontou. Rozřešení otázek o přísunových cestách bude proto jedním z důležitých rozhodnutí velitele

armády a jeho náčelníka týlu a bude obyčejně provedeno tak, že budou spojovány přísunové cesty několika svazků uvnitř armády do jedné, ovšem za toho předpokladu, že na těchto přísunových cestách bude přesně propočítán čas pro pohyb jednotlivých transportů, bude přesně organisována pořádková služba a bude provedeno dokonalé bojové zabezpečení transportů při jejich přesunech. Jakmile bude obklíčení nepřátelského uskupení zakončeno, velký význam se klade na vnější frontu. Proto je třeba dbát na to, aby s hlediska přísunu potřebného materiálu vnější fronta byla plně zabezpečena.

Je třeba neustále mít na zřeteli, že velení vojskům při nebezpečí atomového napadení nepřítele je složitější, než tomu bylo dříve. Toto nebezpečí žádá, aby velení bylo daleko pohyblivější, protože získávání zpráv o situaci, rozhodnutí a vydání rozkazů vojskům probíhá daleko rychleji než v normálních podmínkách. Velení se uskutečňuje z velitelského stanoviště armády a skupina důstojníků štábu armády obyčejně za řízení zástupce velitele armády je rozmístěna na záložním velitelském stanovišti a musí být s to velet svazkům armády, bylo-li velitelské stanoviště atomovým úderem vyřazeno z boje.

Závěr

V závěru je možno říci:

Operace k obklíčení a zničení velkých uskupení nepřítele se provádí obyčejně v rámci operace prováděné silami několika frontů, méně často silami jednoho frontu a jen za výhodných podmínek silami jedné armády.

Tyto operace se mohou provádět nejenom za všeobecné převahy sil nad nepřítelem, ale i při vyrovnaných silách a někdy i při určitém, pro nás horším, poměru sil.

Je důležité správně zvolit směry jednotlivých úderů a mít přitom na zřeteli, že při širší operační sestavě nepřítele, vyplývající z použití atomových zbraní, budou i údery k obklíčení vedeny na směrech vzdálenějších od sebe, než tomu bylo dříve, ovšem je třeba neustále mít na zřeteli možný poměr sil, který vznikne při zakončení obklíčení na vnitřní frontě, aby obklíčení a zničení mohlo být provedeno ve vysokém tempu.

Nejúspěšnějších výsledků může být dosaženo provedením dvou nebo více úderů s rozvinutím útoku ve sbíhavých směrech s cílem vyjít do týlu hlavního nepřátelského uskupení.

Je třeba vytvořit hluboké operační uskupení vojsk na směrech hlavních úderů a velmi důležité je mít v tomto uskupení rychlé skupiny, které nám zabezpečí rychlejší vyjítí do týlu obklíčovacího nepřátelského uskupení. Kromě toho je třeba mít v operační sestavě zálohy všech druhů.

Operaci je třeba řádně naplánovat, správně dát úkoly vojskům, organisovat všestrannou součinnost, operaci řádně zabezpečit hlavně s hlediska použití atomových zbraní nepřítelem.

Při přípravě této operace je třeba důkladně vybudovat výchozí polohy pro úderná uskupení s důrazem na protiatomovou ochranu a kromě toho utajeně provést nutná přeskupení.

Je třeba připravit vojska a štáby k činnosti, kterou budou v operaci provádět hlavně s hlediska použití atomových a chemických zbraní, ochrany proti těmto zbraním a pro boj v noci.

V průběhu operace je třeba

- vybojovat převahu ve vzduchu (operace pro vybojování této převahy se plánuje a vede v rámci frontu), soustředit úsilí všech druhů vojsk na rozhodujících směrech a tím zabezpečit průlom hlavního pásma obrany ve vysokém tempu, rozhodným zasazením rychlých skupin rozvíjet útok do hloubky s cílem rozdrtit bližší zálohy nepřítele, a vyjitím do týlu hlavního uskupení zakončit obklíčení co možná nejdříve, a to tak, aby nebyl připuštěn odchod obklíčovaných vojsk nepřátelského uskupení nebo příchod hlubokých nepřátelských záloh;
- současně se zakončováním obklíčení nepřítele, t. j. současně s vytvářením vnitřní fronty obklíčení vytvářet i silnou vnější frontu obklíčení; přitom obě fronty musí být co možná nejdále od sebe, aby byla vyloučena možnost průlomu nepřátelského uskupení z obklíčení nebo průlomu silných jeho záloh zvenčí k vysvobození obklíčeného uskupení;
- aby v průběhu útoku současně s uzavíráním operačního uskupení bylo prováděno rozražení a ničení jednotlivých jeho izolovaných skupin;
- zasadit k obklíčení a zničení (t. j. na vnitřní frontu) maximum sil vzhledem na vnější frontu a potom tak, jak se tyto síly na vnitřní frontě budou postupně uvolňovat, ihned je usměrňovat k narůstání síly úderu na vnější frontě;
- předvídat všechna opatření k odražení silných protiúderů, hlavně tankovými a mechanizovanými svazky nepřítele, které budou provedeny po úderu atomovými zbraněmi k vysvobození obklíčených vojsk;
- předvídat operační zabezpečení operace, zvláště s hlediska protiatomové a protichemické ochrany; je třeba zabezpečit vedení nepřetržitého a hlubokého průzkumu, udržovat hlubokou operační sestavu vojsk v průběhu útoku, zachovat a obnovovat druhé sledy a zálohy všech druhů, hlavně vševojskové a dělostřelecké, a předvídat včasný manévr těmito zálohami na zvlášť ohrožené směry a nakonec zabezpečit důkladně boky a styky mezi svazky;
- zabezpečit pohyblivé, pružné velení vojskům, daleko dopředu předvídat, rychle činit rozhodnutí a rychle tato rozhodnutí dodat vykonavatelům, provádět přísnou kontrolu činnosti vojsk v souhlase se zámyslem velitele;
- provádět takovouto operaci jen při použití principu centralisovaného velení.

Zkušenosti ze všech velkých operací ukázaly, že jedině operace k obklíčení a zničení nepřítele vedou k rozhodným výsledkům a zásadním způsobem rozhodují o výsledku nejen operace, ale často i války.